

Openbaar

Zaaknummer: 65564

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Evaluatie Wet verplichte GGZ

Kernboodschap

Per 1 januari 2020 geldt de Wet verplichte ggz (Wvggz). Hiervoor was dat de wet bijzondere opnemings in psychiatrische ziekenhuizen (Bopz). We voeren de wet uit met de regio Gelderland-Zuid. We spraken af om na 1 jaar te kijken hoe de uitvoering van deze nieuwe taak gaat. Onderzoeksbureau Significant voerde dit evaluatieonderzoek uit. Daarnaast is in januari 2020 de Crisis Beoordelingskamer (CBK) geopend. Ook het gebruik van deze kamer evalueerden we. Zoals afgesproken deelt deze informatienota de uitkomsten uit de evaluaties.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)
30-01-2020	Implementatie Wet verplichte ggz Z/19/038328
10-09- 2019	Informatienota stand van zaken Wvggz, zaaknummer: Z/19/033698

Toelichting

Wet verplichte ggz

Door een ernstige psychische aandoening kan iemand een gevaar voor zichzelf of anderen zijn. Vroeger was verplichte opname in een instelling de enige manier om deze mensen te helpen en het gevaar weg te nemen. Met de nieuwe wet is het ook mogelijk om thuis verplichte zorg te ontvangen. Er zijn twee manieren om iemand verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) op te leggen.

De eerste mogelijkheid is de crisismaatregel die de burgemeester oplegt. Deze is te vergelijken met de oude 'In Bewaring Stelling' (IBS) zoals in de BOPZ beschreven was. Nieuw aan de crisismaatregel is het horen van de betrokkene en het aanbieden van een patiëntvertrouwenspersoon. Hierdoor krijgen betrokkenen meer te zeggen over verplichte zorg.

De andere mogelijkheid is de zorgmachtiging die de rechter oplegt. Dit is een nieuw onderdeel van verplichte ggz. Iedereen die zorgen heeft over de geestelijke gezondheid van iemand die geen zorg wil ontvangen, kan hier een melding van doen. In onze regio onderzoekt Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ) deze melding. Als MBZ denkt dat verplichte zorg nodig is, legt de gemeente de zaak voor aan de rechter. De rechter beoordeelt niet alleen of verplichte zorg nodig is. De rechter kijkt ook of er een goed zorgplan is gemaakt. Dit zorgplan gaat niet alleen over de behandeling, maar ook over maatschappelijke participatie, wonen en werk.

Samenvatting evaluatie

In de evaluatie staat dat de uitvoering van de Wvggz in de regio Gelderland-Zuid over het algemeen goed verloopt. Betrokken partijen bouwden een goede basis op voor de samenwerking. Mochten er zaken niet goed verlopen, dan lossen we die met elkaar op. We hoeven nu geen grote aanpassingen te doen in de samenwerking zoals deze nu is.

Wel zijn er aanbevelingen over een aantal andere punten. De uitvoering, werkafspraken, communicatie en overlegstructuur kunnen beter. Samen met de partners kijkt de regio hoe dit anders kan. De aanbevelingen beschrijven we hieronder per onderdeel.

Crisismaatregel

De burgemeester kan bepalen dat iemand direct verplichte zorg moet krijgen. Dit noem je een crisismaatregel. Dit kan alleen als een onafhankelijk psychiater de burgemeester adviseert dit te doen. De burgemeester moet ook altijd kijken of de verplichte zorg echt op dat moment nodig is. Of dat het op een andere manier kan.

Nieuw is dat de burgemeester voordat hij een crisismaatregel oplegt, de betrokkene vraagt wat hij of zij er zelf van vindt. Dit noem je 'horen'. De burgemeester doet dit in onze gemeente niet zelf. De regiogemeenten spraken af dat Meldpunt Bijzonder Zorg (MBZ) dit voor de burgemeester doet. Hier waren drie redenen voor:

1. Medewerkers zijn speciaal geschoold om deze taak uit te voeren
2. Speciale medewerkers hebben hier tijd voor en doen het vaker
3. MBZ deze taak het goedkoopst kon uitvoeren

Uit de evaluatie blijkt dat het horen door MBZ geen pluspunt is. Het rapport geeft aan dat de regio dit moet melden bij de wetgever. Dit signaal kan de wetgever dan meenemen met de landelijke evaluatie van de nieuwe wet. De landelijke evaluatie verwachten we eind 2021.

De evaluatie gaf ook aan dat we eventueel een andere partij kunnen vragen om te horen. Bijvoorbeeld het bedrijf Khonraad. Deze dienst levert Kohnrad landelijk al. De regiogemeenten spraken nu af dat MBZ voorlopig het horen blijft uitvoeren. Zo veranderen we niets aan het horen tot dat de landelijke evaluatie is geweest.

Melding en verkennend onderzoek

Een ander nieuw onderdeel van de wet is de zorgmachtiging. Inwoners en professionals kunnen een melding doen in het kader van de Wvvgg. De gemeente onderzoekt dan naar aanleiding van z'n melding of verplichte zorg voor betrokkene nodig is. Met dit nieuwe meldpunt kunnen familieleden en andere naasten die zich zorgen maken, om hulp vragen.

De gemeente kreeg de taak om dit meldpunt in te richten. Dit richtten we in bij MBZ. Binnengekomen meldingen moeten ook worden onderzocht. MBZ kreeg deze taak ook. MBZ onderzoekt of in het geval van een melding verplichte zorg echt nodig is. Ze kijken altijd of de melding aan de 3 voorwaarden van verplichte zorg voldoet:

1. Er is sprake van een psychiatrische stoornis,
2. Vrijwillige zorg is niet (meer) mogelijk
3. Er is sprake van ernstig nadeel.

Als verplichte zorg nodig is, dan moet de gemeente het verkennend onderzoek binnen 14 dagen na melding doorsturen naar de Officier van Justitie.

Uit de evaluatie kwam naar voren dat inwoners en professionals niet goed weten dat ze zorgen kunnen melden. Het advies is daarom om meer reclame te maken over een zorgmachtiging. In 2021 gaat MBZ dit doen.

Aanvraag zorgmachtiging bij OvJ door gemeente

Nadat MBZ klaar is met het verkennend onderzoek, maken zij een advies over het wel of niet opleggen van verplichte zorg. Dit advies stuurt MBZ door naar de gemeente. De

gemeente beoordeelt het advies en het onderzoek van MBZ. Daarna bepaalt de gemeente of wij een aanvraag voor een zorgmachtiging indienen bij de Officier van Justitie (OvJ) van het Openbaar Ministerie (OM). In Druten voeren ambtenaren deze controle uit. Dit zijn 3 beleidsmedewerkers van het team WMO, Jeugd en Gezondheidszorg die werken in een poule. Zij controleren de aanvraag op het proces, niet op de inhoud.

Het rapport adviseert om deze taak bij de gemeente te houden.

Als wij het onderzoek doorsturen naar het OM, gaat het OM verder met de volgende stap. Ook het OM bekijkt of verplichte zorg nodig is. Mocht ook het OM vinden dat verplichte zorg nodig is, dan zijn nemen ze de zaak in behandeling. In dat geval wijst het OM een geneesheer directeur aan. Een geneesheer directeur is een psychiater die alles weet van de wet- en regelgeving. De geneesheer directeur maakt een medische verklaring en zorgplan. Als de betrokkene dat wil, kan hij hier bij helpen of een eigen plan maken. Als de betrokkene helpt bij het maken van een goed zorgplan is verplichte zorg niet meer nodig. Dit omdat betrokkene dan meewerkt aan de zorg.

Is verplichte zorg toch nodig? Dan zijn dient het OM een aanvraag in bij de rechtbank. In het zorgplan moet niet alleen aandacht zijn voor de behandeling, maar ook over maatschappelijke participatie, wonen en werk. Uit de evaluatie blijkt dat dit nu nog niet altijd in het zorgplan staat. De regio gaat met haar partners in overleg hoe we dit kunnen verbeteren.

Naast het proces dat hier boven staat is er ook een andere manier om een zorgmachtiging aan te vragen. GGZ-instellingen kunnen voor cliënten direct een zorgmachtiging aanvragen bij de OvJ¹. In dit geval hoeven MBZ en de gemeente niets te doen. 82% van de aanvragen bij de OvJ in Oost-Nederland in 2020 kwamen rechtstreeks van een GGZ-instelling. 13% van de aanvragen kwamen via gemeente op basis van een melding en verkennend onderzoek van MBZ.

Het proces van een melding tot een uitspraak van de rechter zijn veel stappen. Daarom is een goede samenwerking met alle partijen belangrijk. De betrokkene bevindt zich in een moeilijke situatie met veel partijen. Om dit niet te vergeten maakten we werkafspraken. Deze afspraken maakten we met veel verschillende partners. Hierdoor is het belangrijk dat we blijven controleren of deze afspraken nog goed zijn.

Afstemming Wvvgz, Wzd en Wfz

De Wvvgz is niet de enige wet die verplichte zorg mogelijk maakt. Ook de Wet zorg en dwang (Wzd) en de Wet forensische zorg (Wfz) kunnen verplichte zorg opleggen.

De Wzd is er voor onvrijwillige zorg aan mensen met een psychogeriatrische aandoening, een verstandelijke beperking of niet aangeboren hersenletsel. De Wfz is voor verplichte zorg met een strafrechtelijke kader. Hierbij gaat het om mensen die door de rechter veroordeeld zijn voor een strafbaar feit.

Soms is er dubbele problematiek (bijvoorbeeld verstandelijke beperking en verslaving). Er moet dan goed gekeken worden onder welke wet er verplichte zorg aangevraagd kan worden. Het is dan erg belangrijk dat MBZ en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) goed overleggen. Samen bepalen ze dan op welke manier verplichte zorg opgelegd kan worden.

¹ Het gaat om situaties waarin cliënten niet meer meewerken aan de behandeling. En daarbij een gevaar voor zichzelf of andere zijn.

De regio maakte afspraken met het CIZ in de voorbereidingsfase, voordat het rijk de nieuwe wetten invoerde. Dit is al weer even geleden. Het evaluatierapport adviseert om de afspraken opnieuw met elkaar door te nemen. Hierdoor moet de samenwerking tussen de Wvggz, Wzd en Wfz verbeteren.

Ketensamenwerking en overlegstructuur

In de Wvggz staat dat er één maal per kwartaal een regionaal periodiek (keten)overleg is. In Gelderland-Zuid is dit, onder voorzitterschap van de burgemeester van Culemborg, Gerdo van Grootheest. Dit overleg is er om te kijken hoe het uitvoeren van de Wvggz gaat. Zo kunnen partners snel knel- en verbeterpunten met elkaar bespreken.

Deelnemers aan dit overleg zijn:

- (een delegatie van) burgemeesters en wethouders van gemeenten
- het OM
- geneesheer-directeuren van GGZ-instellingen
- politie

Nu de opstartfase voorbij is, vereenvoudigen we de uitvoerende/ambtelijke overlegstructuur. We organiseren nu minimaal 1x per jaar een kennissessie. Deze sessie komt er om de kennis van alle gemeenten over de Wvggz op peil te houden.

De Crisis beoordelings kamer

Het doel van het inrichten van de CBK was het voorkomen dat mensen in psychische nood tussen wal en schip vielen. Daarnaast was het doel dat minder mensen in de politiecellen van Nijmegen en Tiel terecht kwamen. Mensen die geen strafbaar feit pleegden maar wel psychische hulp nodig hebben horen niet in een politiecel thuis. Crisisbeoordelingen zijn bij voorkeur zo veel mogelijk bij iemand thuis. In totaal voerde Pro Persona in onze regio 1340 beoordelingen uit. 152 van deze beoordelingen voerde de CBK in Nijmegen uit (11%).

De belangrijkste doelstellingen zijn bijna helemaal gehaald. In 2020 zijn nog maar 4 personen in de politiecel beoordeeld. En er zijn geen signalen meer van mensen die tussen het wal en het schip belanden.

Uitvoering of Vervolgstappen

De aanbevelingen van het evaluatierapport Wvggz gaan over verbeteringen in de uitvoering, onderlinge samenwerking (werkafspraken), communicatie en overlegstructuur. We pakken de aanbevelingen op volgens de planning/prioritering en rolverdeling (eigenaarschap) zoals beschreven in bijlage 2.

Ook met de conclusies van de evaluatie van de CBK gaat de regio samen met Pro Persona en haar partners aan de slag.

Geheimhouding:

Niet van toepassing.

Bijlagen

1. De evaluatie van de Wvggz in de regio Gelderland-Zuid
2. Vervolgvoorstel evaluatie Wvggz Gelderland-Zuid 2020
3. Evaluatie CBK Nijmegen periode 2020